

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr. za pol leta 1 gold, 70. kr. za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gol 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 18. septembra 1889.

Obseg: Naznanilo vsem udom, ki žele sadnega drevja iz družbene drevesnice. — Globoko oranje. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Naznanilo vsem udom, ki žele sadnega drevja iz družbene drevesnice.**

Na podlogi ukrepa na družbenem občnem zboru za l. 1888. dne 23. maja t. l. in z ozirom na svoj ukrep z dne 1. septembra t. l. javlja podpisani odbor vsem udom:

1. Vsak, ki ostane družabnik v l. 1890., lahko dobi sadnega drevja iz družbene drevesnice uže letošnjo jesen.

2. Ker bode podpisani odbor dajal jeseni drevja le na račun l. 1890., zato bode zvršil le one naročitve, katerim bode pridejana letnina za l. 1890. ali pa potrdilo podružničnega predsednika, da je letnina za leto 1890. plačana. Kdor si naroči drevja uže to jesen, nima pravice naročiti si ga po znižani ceni tudi spomladi leta 1890.

3. Ker mora odbor skrbeti, da dobode vsak ud iz prva določeno število petih dreves, zato bode vzprejmal to jesen izključno naročila samo na 5 dreves za vsakega uda.

4. Ker bode jeseni skoraj gotovo malo naročil, zato bode odbor poslal drevje vsakemu naročniku posebe neposredno, a stroške za pošiljanje moral bode vsak naročnik sam plačati.

5. Ako bode spomladi še dovolj drevja, imeli bodo jesenski udje naročniki še vedno pravico, da si ga kupijo po znižani ceni.

6. Udje vseh onih podružnic, katere so se izjavile, da si pridrže polovico letnine, kakor dosedaj za svoje namene, dobe jeseni po 5 dreves (visokodebelnih, 5 let starih, s podlogo vred 8 let starih), po 20 kr. eno. Te podružnice so: Bled, Bohinj, Boštanj, Idrija, Jesenice, Kamnik, Kostanjevica, Kranj, Logatec, Metlika, Mokro-

nog, Postojina, Radeče, Ribnica, Senožeče, Vrhnika, Vipava in Zatičina.

7. Podružnice Brdo, Cerknica, Il. Bistrica, ljubljanska okolica (občine na barji), Krško, Novo mesto, Radovljica in Trebnje niso še izjavile se glede letnine. Udje teh podružnic naj povprašajo pri svojem predsedniku, ali misli podružnica prihodnje leto kaj podjeti ter bi rabila polovico letnine. Če predsednik to potrdi, velja naredba št. 6. Nasproti pa bode odbor zahteval celo letnino od podružnice, in dotični udje bodo imeli pravico dobiti 5 dreves brezplačno.

8. Udje podružnic v Kočevji, Loži in Trziči ter tudi oni udje ljubljanske okolice, Ljubljane in zunaj dežele, ki niso še uvrščeni v nobeno podružnico, plačali bodo l. 1890. celo letnino podpisanemu odboru in bodo imeli zato pravico dobiti po 5 dreves brezplačno.

9. Naročila za drevje spomladi vzprejemala se bodo uže sedaj, in sicer do 15. marcija 1890. l. Pogoji veljajo gori navedeni, le da ni pridejati izkazila o plačani letnini za l. 1890.

10. Za spomlad ni število dreves, katero lahko en ud naroči, določeno, le kar je čez 5 dreves, je cena za vsako drevo sicer ista, t. j. 20 kr., a posebe je plačati po 3 kr. za zavoj vsakemu drevesu.

11. Po 15. marciji l. 1890. naznanil bode odbor vsakemu naročniku, ako bode drevja zmanjkalo, za koliko mu bode število onih dreves, kar jih je čez 5 naročil, skrčil.

12. Po 15. marciji ima odbor pravico prodajati nenaročeno drevje tudi neudom po deželi po 30 kr., zunaj dežele pa po 40 kr., poleg pristojbine za zavoj.

13. Vsi udje, ki plačajo le 1 gld. letnine, morejo sicer dobiti drevja po znižani ceni, brezplačno pa ne.

14. Vsem naročilom je pridejati pristojni znesek v denarji, drugače se naročilo ne zvrši.

15. To jesen in prihodnjo spomlad dobiti bodo samo jabolčnega in hruševnega drevja. Pleme in vrsto

onim peterim drevesom, do katerih ima vsak ud pravico, določi odbor. Kdor bode več naročil, sme si pleme in vrsto čez to število naročenega drevja izbrati. Prihodnjo zimo bode odbor izdal zapisek (katalog) v družbeni drevnici vzgojenega drevja.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1889.

Ivan Murnik s. r.,
predsednik.

Gustav Pire s. r.,
tajnik.

Globoko oranje.

Ni dvomiti, da je povprek bolje globoko orati nego na plitvo. Toda ljudje globoko oranje premalo cenijo. Zlasti v sedanjih slabih časih bi kazalo kmetovalcem vse poskusiti, da pomnožijo pridelke svojih zemljišč. Globoka brazda bode zmerom z ozirom na pridelek bolj ugajala nego plitva. Tega se lahko prepričamo, ako pogledamo na žita in okopavne sadeže po njivah, globoko oranih. Čim globlje je orana njiva, tem laglje in hitreje morejo rastline s svojimi koreninami prodirati. Korenine imajo zopet še drobnejše koreninice, po katerih rastlina srka iz tal svoj živež. Delovanje bode olajšano, ako je zemlja globoko vzrahljana. Po tem pa lahko razumemo, zakaj rastlina tem lepše raste, čim laže ji korenine prodirajo in se razraščajo. Krepka rastlina pa laglje prenaša vremenske in druge nezgode. Globoko orana njiva zadržuje vlago in suša jej ne škoduje tako hitro, kakor plitvo oraniam. Globoko orane njive pa tudi preveliko mokroto hitreje poskrijejo v zemljo nego plitvo orane. Kedar plug globoko reže, meče spodnje plasti, na katere ni še vplival zrak, na površino. Tod se plasti razkrojijo in njih rodovitne tvarine pognoje njivo. Zatorej mora vsakemu razumniku biti jasno, da je globoko oranje koristno. Vpraša se torej, kako se to najlaže stori!

Vse rastline ne uspevajo precej v novi zemlji. Zatorej treba dobro odbirati, da začnemo s takšnimi, katerim ugaja novina. Najbolje je saditi tako zvane okopavne sadeže, namreč krompir, repo, zlasti pa korenje. Korenje rodi izvrstno v globoko orani zemlji, ter nič ne dene, če je iz globočine na vrh vzorana zemlja še precej nerazkrojena. Tudi ogršica ljubi globoko vzorano zemljo ter izvrstno prospeva uže v prvo. Isto velja zastran ovsa. Vendar ne kaže vsake njive globoko orati. Poprej treba dobro preiskati, kakšna prst se nahaja v globočini, to pa zvemo najlaže z vrtanjem in prekopavanjem. Glina, ilovica, pesek, prod itd. vse to vzorano ter na površino vrženo bi njivo le skvarilo, pa ne zboljšalo. Ilovico morajo le tam brezskrbno mešati z njivsko prstjo, koder je prst nastala iz nje. Gospodarji žganjarji sadijo mnogo krompirja, ker ga potrebujejo za izdelovanje žganjice.

Z velikim haskom orjejo takšni gospodarji globoko svoje njive ter se drže sledečega kolobarja: krompir, jarina, krompir, jarina z deteljo. Pri takšnem kolobarjenji kaže njivo takoj 25—30 cm. globoko vzorati. Orje se pa jeseni za prvi krompir kar najbolj mogoče globoko, pa s plugom, kateri zemljo dobro obrača. Kajti le, če plug spodnje plasti meče na površino, hasni globoko oranje, ker zrak prst novo razkroji in stori rodovitno. Da bode oranje dobro opravljeno, svetovati je četverjad napreči. Ni se pa treba ustrašiti, ako vzorana njiva neprijetno v oči bode. Ko bode krompir pospravljen, bode tudi njiv lice prijaznejše.

Za krompirjem pride na vrsto oves tudi tam, koder sejejo sicer ječmen. Zemlja ni še za ta sadež pripravna. Za drugi krompir treba zopet jeseni enako globoko orati. Sledi pa potem jarina z deteljo. Kdor jej hoče še nekoliko pomagati, naj spravi na njivo, predno prvokrat vlačí, nekoliko apna ter ga razgrne po krompirišči. Vlačenje z brano in naslednje okopavanje krompirja pomeša apno prav dobro z njivsko prstjo, in detelja prospeva izvrstno. Tako delajo v saksonskih goranjih Lužicah in so prav zadovoljni z uspehi.

Koder pa gospodarji ne žgo žganjico in sploh po manjših gospodarstvih, ravnajo pa nekoliko drugače. Jeseni orjejo globoko. Spomladi vsejejo oves ali nasadijo krompirja. Po zimi ostane globoko vzorana njiva, kakor je bila jeseni. Nekateri raztrosijo še jeseni gnoja po vzorani njivi, kar razkrojitev na površino vzorane zemlje močno pospešuje. Na ta način dosežejo namen najhitreje. Njiva je kmalu zelo zboljšana.

Sedaj pa hočemo razjasniti drug način, po katerem je ravnati, kedar treba njive globoko orati ter tako zboljšati. Postopati je polagoma. Dežnica leze njivi skozi površino na dno in jemlje s seboj mnogo hranilnih tvarin, ki se nabirajo po spodnjih plasteh zemlje in sicer najbolj v ilovici. Zatorej nahajamo v težki zemlji neposredno pod zgornjo plastjo še drugo plast, katera je bogato napojena z gnojili, po več palcev na debelo.

Ta plast postane sčasoma, ko plug nad njo reže, jako trdna. Korenine naših navadnih rastlin prejemljejo tudi vsled tega le malo hrane iz nje. Zatorej kaže globoko orati, da ta trda plast pride na površino ter se ukoristi, kakor je prav. Orje se naj v ta namen 5—8 cm. globlje nego je navada, pa vselej pred zimo. Ako smo torej letos 8 cm. globlje orali nego poprej, smemo prihodnje leto plug samo 2 cm. niže spuščati. Tako prodiramo od leta do leta globlje v spodnje plasti, dokler ne dosežemo popolnoma svojega namena. Pri drugem načinu torej napreduje vse prav počasno. Zato priporočamo prvi način, po katerem se hitreje bližamo svojemu namenu.

Zlasti po težkih zemljiščih kaže globoko orati, in srečni uspehi ne bodo izostajali. Ako še po vrhu potrosimo apna ali laporja, dobimo veliko več in lepših pridelkov. Mnogo je še takšnih gospodarjev, kateri mislijo, da le zastonj živino mučimo z globokim oranjem,